

Mesec dni po odstopu kanclerja Adenauerja

Že se kažejo smernice Erhardove politike

Novi kancler sprejel težko dediščino - Prizadevanja za odpravo sporov v zahodnem taboru in za vzpostavitev novih odnosov s komunističnimi državami

Se ni potekel mesec dni, odkar je stari kancler Konrad Adenauer (stopil je v 88. leto) odstopil in moral prepustiti svoje mesto dolgoletnemu gospodarskemu ministru Ludwigu Erhardu, že se kažejo v Bonnu določene posledice. Znano je, da se stari kancler ni umaknil s svojega vodilnega položaja samo zaradi zares častitljive starosti, temveč tudi zaradi številnih drugih vzrokov. Nekateri teh so izrazito politične narave. Adenauer je v zadnjih letih naletel na močno nasprotovanje v lastni stranki (Krščansko demokratski zvezi), katere večina mu je med drugim očitala avtoritar- nost in samovoljo, češ da v svoji bližini sploh ne trpi sodelavcev, ampak želi imeti pri sebi le navadne izvrševalce svojih ukazov.

Za poznavanje Adenauerjevega značaja je na primer zanimivo, da za časa njegove vlade ministri na sejah niso smeli kaditi. Tako pravijo, da je novi kancler Erhard otvoril prvo sejo svoje vlade s temi besedami: »Gospodje, zdaj smete končno kaditi!«

ODNOSI Z ZAHODNJAKI

Bivši kancler je svojemu nasledniku zapustil težko dediščino. Ne gre toliko za gospodarski položaj države, saj znašajo danes zlate rezerve in trdne valute emisijske banke nič manj kot devet milijard in 500 milijonov mark, se pravi poldrugo milijardo več kot lani. Težko dediščino je zapustil predvsem zato, ker je bila njegova zunanja politika v zadnjem času brez perspektiv in je nekako zašla v slepo ulico. Adenauer je res dosegel spravo med nemškim in francoskim narodom, a se je hkrati očitno zavzemal za De Gaullovo zamisel o združenju Evrope, s čimer je seveda prišel v spor z ostalimi zahodnimi zavezniki, zlasti z Veliko Britanijo.

Kot De Gaulle si je tudi bivši kancler zamišljal takšno Evropo, v kateri bi imeli glavno besedo Francozi in Nemci. Ta Evropa naj bi gospodarsko in politično tekmovala tudi z Ameriko in Veliko Britanijo, za njeno varnost pa naj bi predvsem skrbelo francosko jedrsko orožje. V tem je tudi vzrok, da je Adenauer bolj ali manj odkrito nasprotoval priključitvi Velike Britanije Skupnemu evropskemu tržišču.

»HUDA NAPAKA«

Kar zadeva odnose med Zahodom in Vzhodom, je znano, da je bivši zahodnonemški kancler še vedno zagovarjal tako ime-

novano »Foster Dullesovo linijo«, se pravi, da ni polagal prav nobene važnosti spremembam in razvoju, ki se je pokazal po obsodbi stalinizma. To se nekam čudno sliši, saj če je pri tem vprašanju kdo najbolj prizadet, je to prav gotovo nemški narod, ki je danes razdeljen na dve državi, med katerima vrh vsega tli kot iskra pod pepelom kočljivo berlinsko vprašanje. Zaradi tega je Adenauer prišel tudi v navzkriž s Kennedyjem in z njegovimi prizadevanji za vzpostavitev novih odnosov s komunističnimi državami in zlasti s Sovjetsko zvezo.

Adenauer je še pred dnevi izjavil skupini ameriških industrijcev, ki so se vračali iz komunističnih držav, da je zahodna gospodarska pomoč Sovjetski zvezi »zelo huda napaka.« »Zahodnjaki — je pristavil — bi morali pustiti, naj Sovjetska zveza trpi lakoto. Ravnati bi morali tako kot v srednjem veku, ko so obkoljevali mesta, da ni vanje prihajala hrana.«

NOVA SMER

Že prej je bilo znano, da se Ludwig Erhard ne strinja s temi Adenauerjevimi stališči. Zadnji dogodki v Bonnu pa to potrjujejo. Kar se tiče vprašanja združene Evrope in zlasti Skupnega evropskega tržišča je Erhard že v parlamentu izjavil, da bo »okrepitev vezi z Veliko Britanijo ena bistvenih točk« politike njegove vlade. Hkra-

ti je pristavil, da »nasprotuje vsakemu nadvladju« v Evropi in »kakršnikoli obliki avtarhičnega gospodarstva«, s čimer je očitno mislil na De Gaullovo in Adenauerjevo zamisel o Evropi.

Glede odnosov z Ameriko je zadeva nekoliko bolj zapletena. Amerikanci se pritožujejo, da jih vzdrževanje njihovih oboroženih sil na ozemlju Zahodne Nemčije stane preveč (osem milijard zahodnonemških mark letno), kar je postalo zlasti sedaj kočljivo, ko se njihova plačilna bilanca nahaja v slabem stanju. Nekateri zahodnonemški krogi smatrajo to pritožbo za nekakšno pretvezo in opravičilo za skrčenje števila ameriških čet v Evropi, kar se bo tudi v kratkem zgodilo, saj bodo Amerikanci odpoklicali v domovino 40 tisoč mož, to je 18% celotnega števila ameriških vojakov v Zahodni Nemčiji. Odpoklicani vojaki se po zatrtjevanju uradnih krogov tvorili le pomožne edinice, ki so dospele v Evropo ob gradnji berlinskega zidu leta 1961, tako da čete, ki ostanejo na svojih mestih, ne bodo ničesar zgubile na udarni moči. Toda določeni nemški krogi se nikakor ne zadovoljujejo s tem uradnim opravičilom in trdijo, da je odpoklic vojakov v resnici le cena, ki jo je Kennedy moral plačati za kakšno sovjetsko koncesijo, oziroma da je vse skupaj povezano s tajnimi pogajanjmi med dvema velesilama.

Ameriški obisk v Bonnu

Ta in druga vprašanja so bila predmet razgovorov med kanclerjem Erhardom in ameriškim namestnikom zunanjega ministra Ballom, ki je pred dnevi bil na obisku v Bonnu. Ameriški državnik je po pisanju mnogih listov obrazložil Erhardu, da bi njegova vlada laže prenašala stroške za vzdrževanje čet v Evropi, če bi Skupno evropsko tržišče določilo ugodnejšo politiko do Združenih držav in če bi zahodnoevropske države, med njimi v prvi vrsti Zahodna Nemčija prevzele nase primeren del stroškov za skupno obrambo. Zdi se, da je bil rezultat razgovorov med obema državnikoma sklep, da bosta Amerika in Zahodna Nemčija predlagali ostalim zaveznicam, naj se pospeši ustanovitev večstranske jedrske sile. Da bi olajšala breme za vzdrževanje čet, zaradi česar se Amerikanci pritožujejo, pa bo Zahodna Nemčija kupila od Zdu-

ženih držav vojaški material za več kot 2 milijardi in 600 milijonov mark, kot je bilo prvotno določeno. (Proračun obrambnega ministrstva Zahodne Nemčije znaša letos 20 milijard mark).

O vseh teh problemih pa bodo verjetno dokončno sklepali med obiskom kanclerja Erharda v Washingtonu, ki je napovedan za 24. t. m.

Tudi kar zadeva odnose z vzhodnimi komunističnimi državami obstajajo znaki, da namerava Erhardova vlada ubrati novo politiko. Zahodna Nemčija — je pred dnevi dejal zunanji minister Schroeder — je pripravljena nuditi Vzhodni Nemčiji posojila v blagu s pogojem, da preneha vsaka ovi- ra ali nadzorstvo nad prometom med Berlinom in ozemljem Federativne republike. Politični opazovalci menijo, da je ta izja-

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

• Nedelja, 17. novembra, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenski motivi; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Blisk nad Pacifikom«, pustolovska zgodba (Dušan Pertot), igrajo člani RO; 12.00 Slovenska nabožna pesem; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmevi tedna v naši deželi; 14.30 Sedem dni v svetu; 14.45 Karakteristični ansambli; 15.30 Radijska novela — Miško Kranjec: »Liza«; 18.30 Po društvih in krožkih: »Goriški zbor Lojze Bratuž« (Saša Martelanc); 21.00 Iz slovenske folklorne — Niko Kuret: Ljudstvo baja, ljudstvo poje: »Kupico natoči in si srce odmoči!«

• PONEDELJEK, 18. novembra, ob: 11.45 Ameriški odmevi; 12.15 Iz slovenske folklorne — Niko Kuret: Ljudstvo baja, ljudstvo poje: »Kupico natoči in si srce odmoči!«; 18.30 Skladbe za godalne kvartete in kvintete; 18.00 Glasovi iz narave (Tone Penko); 19.15 Radijska univerza: Sveta brata Ciril in Metod; o. Pavel Leskovec: »Teologija svetih bratov«; 21.00 Giuseppe Verdi: »Lombardi na prvi križarski vojni«, opera v štirih dej. Približno ob 21.40 Opera, avtor in njegova doba (G. Demšar).

• TOREK, 19. novembra, ob: 11.45 Italijanski akvarel; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 18.00 Italijanska po radiu; 18.30 Sodobna jugoslovanska simfonična glasba; 19.15 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 20.30 Večer s Xavierjem Cugatom, Caterino Valente in Gerhardom Gregorjem; 21.00 Pregled italijanske dramatike (Josip Tavčar in Jože Peterlin); 21.50 Slovenski solisti.

• SREDA, 20. novembra, ob: 11.45 Folklor z vsega sveta; 12.15 Zgodovinske zanimivosti; 13.30 Izbrali smo za vas; 18.00 Znanstveni leksikon; 19.00 Pevski zbori Julijske krajine in Furlanije; 19.15 Higiena in zdravje; 21.00 Simfonični koncert orkestra Tržaške filharmonije. Približno ob 21.40 Knjižne novosti — Vinko Beličič: »Druga knjiga Izbranih del Ivana Preglja«.

• CETRTEK, 21. novembra, ob: 12.15 Po društvih in krožkih: »Goriški zbor Lojze Bratuž« (Saša Martelanc); 18.00 Italijanska po radiu; 18.30 Solistični koncert — W. A. Mozart: Koncert za klarinet in orkester v A-duru K. 622; 19.15 Širimo obzorja: »Podvodna narava« (Mara Kalan); 21.00 »Usodno leto«, radijska igra v štirih slikah (Rado Bednarik), igrajo člani RO; 22.30 Sodobna glasba.

• PETEK, 22. novembra, ob: 11.45 Jugoslovanski pevci in orkestri; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 18.00 Bilo je nekoč... Venec pravljic, pripovedk in legend. »Velikan Orkan« (Jurij Slama); 18.30 Solisti Julijske krajine in Furlanije; 19.15 Radijska univerza — Leonida Rosino: Vesolje okrog nas: »Zvezde iz kolobarja okrog Rimske ceste«; 20.30 Gospodarstvo in delo (Egidij Vršaj); 21.00 Koncert operne glasbe. Približno ob 21.30 Obletnica meseca — Rado Bednarik: »Zgodovinar Theodor Mommsen, ob 60-letnici smrti«.

• SOBOTA, 23. novembra, ob: 11.45 Mali ansambli; 12.15 Po tujih krajih; 14.40 Pojeta kvarteta »Cetra« in »Radar«; 15.30 »Prizadevanje mladih budističnih menihov«, dramatisirana zgodba (Yasushi Inoue - Seiichi Yashiro - Nada Konjedic), igrajo člani RO; 17.20 II. Vatikanski koncil. Poročila in komentarji o Vesoljem cerkvenem zboru; 18.00 Poglavlja iz zgodovine slovenske književnosti — Vinko Beličič: »Drobeci srednjeveškega pismenstva«; 19.15 Družinski obzornik; 20.45 Zbor »France Prešeren«, ki ga vodi Peter Lipar; 21.00 Za smeh in dobro voljo (Danilo Lovrečič); 21.30 Vabilo na ples; 22.30 Sodobna simfonična glasba.

TEDENSKI KOLEDARČEK

17. novembra, nedelja: Ljuba, Gregor
18. novembra, ponedeljek: Milko, Hilda
19. novembra, torek: Liza, Jelisa
20. novembra, sredo: Srečko, Feliks
21. novembra, četrtek: Marija, Darinka
22. novembra, petek: Cecilija, Cilika
24. novembra, sobota: Klemen, Mile

POVEČANE DRAGINJSKE DOKLADE

Uslužbencem v industriji, trgovini in kmetijstvu so s 1. novembrom povečali draginjske doklade za eno točko. Draginjske doklade so se v skladu s premično lestvico dvignile že za 17 točk od februarja 1962 dalje. Letno to znaša za omenjene tri gospodarske panoge 682 milijard lir ter ima vpliv tudi na cene.

Moro sestavlja novo vlado

Kot je bilo pričakovati, je predsednik republike zaupal glavnemu tajniku Kršč. demokracije Aldu Moru nalogo, da sestavi novo vlado. Po sprejemu pri Segniju je poslanec Moro prebral časnikarjem izjavo, v kateri je nakazal smernice, ki se jih bo držal pri izpolnjevanju zaupane mu naloge.

Potem ko je napovedal, da se bo trudil sestaviti vlado, v kateri naj bi bili predstavniki Kršč. demokracije, socialdemokratov, socialistov in republikancev, je Moro dejal: »Gre za organsko in natančno opredeljeno večino, ki ob spoštovanju demokratične in parlamentarne igre pušča na eni strani v opoziciji desničarske sile, med njimi tudi liberalce, na drugi strani pa komunistično stranko. Ker se nahajamo pred sredinsko-levičarsko vladno koalicijo, ne sme biti nikakega dvomnja, kar zadeva komunistično stranko, od katere se snujeta se koalicija upravičeno jasno razlikuje, predvsem glede vprašanja svobode v družbi in državi.«

—0—

KOMISIJA ZN O ITALIJANSKEM GOSPODARSTVU

Gospodarska komisija Združenih narodov za Evropo v zadnjem poročilu pripominja h konjunkturi v Italiji, da inflacijskih teženj najbrž še ne bo mogoče ustaviti v prihodnjem poletju. Sprejeti je treba odločne ukrepe, čeprav bi začasno zmanjšali ritem gospodarskega razvoja. Komisija hvali skrčenje javnih izdatkov in kreditiranja ter večje obdavčenje luksuznih proizvodov, kar je odredila Leonejeva vlada. Istočasno omenjena komisija priporoča omejitev prodaj na obroke, ki pretirano večajo obtok plačilnih sredstev. Nevarna sta dviganje spirale cene - plače ter podvojitve primanjkljaja v trgovinski bilanci v prvi polovici leta 1963 v primeri z istim obdobjem leta 1962.

Proizvodnja v Italiji je v zadnjih 12 mesecih naraščala kljub političnim negotovostim, vendar so se istočasno dvignili tudi življenjski stroški za 8%.

Kdo je kriv?

Prejšnjo soboto sta se pripetili na Japonskem dve strahoviti nesreči, ki sta zahtevali 600 mrtvih, 1000 ranjenih in nekaj stotin pogrešanih.

Prva nesreča se je zgodila v premogovniku »Mikawa« pri mestu Fukuoka na otoku Kiušin. Eksploziral je plin, zasulo je 448 rudarjev. Izmed 905 rešenih, jih je 335 hudo ranjenih.

Komaj se je po Japonskem razširil glas o tej veliki nesreči, ki presega zadnjo v Nemčiji, je oddajal radio že drugo žalostno sporočilo. Pri mestu Jokohamista sta z vso silo trčila dva natrpana osebna vlaka. Drugih 122 mrtvih in 75 hudo ranjenih ljudi!

Ministrski predsednik je odredil preiskavo, da se ugotovi nemarnost železniške in rudniške uprave. Obe nesreči bosta imeli tudi politične posledice, ker se pravkar vrši na Japonskem volilna borba za parlament.

Moro je nato omenil, da sedanje gospodarsko stanje povzroča zaskrbljenost in da so zato potrebni posebni ukrepi, ki naj zagotovijo stabilnost denarja in naj omogočijo odpravo sedanjih težav, kar je prvi pogoj za nadaljnji gospodarski razvoj. »Težimo — je nadaljeval Moro — h globoki prenovitvi družbenega in političnega življenja v državi, kar naj državljanom zagotovi ne samo blagostanje, temveč omogoči, da si čedalje širši sloji italijanske družbe pridobijo tudi politično oblast.« Kar zadeva zunanjo politiko, je Moro dejal, da mora ta še vedno temeljiti na atlantskem zavezništvu z vsemi posledicami, ki iz nje izhajajo, nadalje na stalnem in iskrenem prizadevanju za mir in za uresničitev združene Evrope, odprte v svet. Na koncu je Moro izjavil, da bo lojalno in resno izvršil zaupano mu nalogo ter da se bo potrudil čimprej sestaviti vlado, ki jo javnost pričakuje po predolgi dobi negotovosti.

Poslanec Moro se te dni pogaja s predstavniki prizadetih strank za sestavo programa bodoče vlade. Predvideva se, da bodo pogajanja trajala še ves teden.

Aldo Moro ima 47 let in je po poklicu pravnik ter redni profesor kazenskega prava na univerzi v Bariju. Bil je član ustavodajne skupščine in član komisije, ki je pripravljala osnutek sedanje ustave. Bil je podtajnik v raznih povojnih vladah ter tudi pravosodni ter prosvetni minister. Od leta 1961 je glavni tajnik Kršč. demokracije, kateri pripada od njene ustanovitve. Svojo mladost pa je preživel v vrstah Kat. Akcije.

Že se kažejo smernice Erhardove politike

(Nadaljevanje s 1. strani)

va v zvezi s širšimi prizadevanji za vzpostavitev tesnih stikov med Zahodno Nemčijo in komunističnimi državami na Vzhodu. Znano je na primer, da bo Zahodna Nemčija prodala Sovjetski zvezi 160 tisoč ton pšenične moke in da bo izmenjala več gospodarskih misij z ostalimi vzhodnoevropskimi državami. Po novih dogovorih se bo vrednost blagovne izmenjave z Madžarsko dvignila do leta 1965 na 500 milijonov mark, in sicer 100 milijonov mark (15 milijard lir) več kot v obdobju 1961-63.

Predvideva se nadalje, da bo Zahodna Nemčija ustanovila gospodarski delegaciji v Češkoslovaški in Bolgariji, kot ju že ima na Poljskem in v Romuniji. Proti takšni politiki je odločno nastopil, kot smo že omenili, bivši kancler Adenauer, zaradi česar je Erhard zahteval pojasnila na zborovanju predstavnikov Krščansko demokratske zveze, ki je bilo ta teden v Bonnu. Na zborovanju je prišlo — kot poročajo dopisniki — do ponovne sprave med obema državnikoma in je Adenauer izjavil, da »je in bo ostal na Erhardovi strani,« češ da imata oba »enake cilje.«

Že iz tega, kar smo navedli, izhajajo, da se je z odstopom starega kanclerja Adenauerja dejansko pričelo novo obdobje zahodnonemške politike, kar bo gotovo občutno vplivalo na bodoči razvoj dogodkov ne samo v Evropi, temveč tudi v svetu.

Vzroki spora med Marokom in Alžirijo

Vojna na alžirsko-maroški meji je presenetila; presenetila deloma zaradi tega, ker gre za dve tako imenovani bratski arabski državi, in deloma zaradi tega, ker bi morali njuni državniki misliti bolj kot na topove na stradalajoče ljudske množice.

Mejo med Alžirijo in Marokom so potegnili Francozi ter zlasti Marokanci niso z njo zadovoljni. Mladi maroški industriji bi kaj prav prišli rudniki premoga in železa v Colomb-Bécharu in Tinduju, ki so padli pod Alžirijo ter so bili že sen Hasanovega očeta kralja Mohameda V. Maroku je ostalo področje okrog Beguenta in Tendara, kjer je nemška družba Schachtbau odkrila velike petrolejske vrelce.

Gospodarski strokovnjaki nujno svetujejo maroški in alžirski vladi pomirjenje, ker je gospodarski položaj že tako dovolj kočljiv. Inflacijske težnje v Maroku so znana stvar ter se je denarni obtok v obdobju junij 1962 — junij 1963 povečal za 18%. Trgovinski primanjkljaj narašča in gospodarstvo je ostalo na agrarni stopnji kljub naložbam 900 milijard lir v letih 1959-1963. V kmetijstvu živi 73% prebivalstva in narodni dohodek na prebivalca doseže le 88 tisoč lir letno.

Alžirija se od neodvisnosti sem še daleč ni stabilizirala niti politično niti gospodarsko. Predsednik Ben Bella za zdaj le podržavlja, predvsem francosko imetje, kar pa še ne odtehta pomanjkanja tujih kapitalov ter specializirane delovne sile. Prepričani glede izvajanja evianskih sporazumov so zmanjšali zanimanje Francije za alžirsko

URANOV RUDNIK

V nedeljo zjutraj so v Jugoslaviji slovesno odprli prvi uranov rudnik v državi. Plasti te dragocene rude leže v jugovzhodni Srbiji v nekdanjem zapuščenem zaselku Gabrovnici blizu kraja Kalna.

Raziskovanje te važne jedrske surovine se je pričelo že leta 1948. Iz skromnih začetkov, ko je delalo samo 13 rudarjev, se je rudokop povzdignil v moderno podjetje. Važno je tudi dejstvo, da so vse kemične in tehnične naprave delo domačih moči. Z novim rudnikom in sodobnimi napravami je Jugoslavija stopila v vrsto tistih držav, ki so vodilne v jedrski energiji. K dosedanjim jugoslovanskim rudnim središčem: Trepča, Bor, Ljubija, Kičevo, Velenje, se je sedaj pridružila še Kalna kot rudarska metropola.

Med Jugoslavijo in Italijo:

TEHNIČNO SODELOVANJE

V Beogradu so prejšnji teden podpisali zapisnik, ki se tiče tehničnega sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo. To je bilo drugo zasedanje pristojne komisije, ustanovljene leta 1959. Zapisnik določa tesnejše tehnično sodelovanje v industriji ter znanstveno sodelovanje med sorodnimi ustanovami. Italijanski arhitekti so pripravljeni pomagati pri obnovi Skopja.

TRGOVINSKA IZMENJAVA

Obmejna trgovina med Trstom in Gorico ter Koprskim okrajem se tudi letos ugodno razvija. Jugoslavija ima letos večji prebitek. Ta je v izmenjavah s Trstom konec septembra znašal, okrog milijardo lir, z Gorico konec avgusta pa dve milijardi 437 milijonov.

gospodarstvo. V deželi je le še 100 tisoč Francozov, od nekdanjega milijona. Kljub temu Francozi dalje skupaj z Alžirci izkoriščajo v Sahari vrelece petroleja in metana ter je francoski parlament pred kratkim odobril Alžiriji nadaljnjo pomoč v znesku 126 milijard lir.

—0—

UDAR PREHITEL GOSPODARSKI POLOM

Neki zahodnonemški gospodarski list piše, da je politični državni udar v Saigonu prehitel gospodarski polom Diemovega režima. 30. junija letos je zapadel sporazum z ameriške gospodarske podpore Južnemu Vietnamu. Kljub temu so Združene države poslale v Saigon še 93 milijonov dolarjev, in sicer 45% v obliki izvoza. Julija in avgusta je Diemova vlada dobila zadnjih 13 milijonov in nato se je dotok dolarjev ustavil. Južni Vietnam je prejemal le še kmetijske podpore v okviru načrta »Živila za mir« v letnem znesku 60 milijonov dolarjev, a tik pred Diemovim padcem je bilo že znano, da bo tudi ta vir usahnil.

Podobno je bilo z drugimi državami. Zahodna Nemčija je vinkulirala pomoč v znesku 50 milijonov dolarjev za kemične tovarne v kraju An Hoa-Non Song. Za isti cilj se je bila Francija obvezala s posojilom 70 milijonov frankov ter z jamstvom 110 milijonov frankov, kar pa je Diemova vlada že izčrpala.

Diem je pričel govoriti o »austerit« ter o potrebi revolucionarnih ukrepov po zgledu Alžirije. Z vzpostavitvijo novega režima so se razširile govorice, da bosta Saigon in Washington pričela pogajanja za nove ameriške podpore.

Živahne razprave na Vatikanskem koncilu

Vesoljni cerkveni zbor »Vatikan II.« razpravlja še vedno o odstavku »De Ecclesia«, ki vsebuje točke o uredbi in vodstvu v katoliški Cerkvi. Zlasti glede druge točke so se kresala različna mnenja med konservativno in modernejšo strujo koncilskih očetov. Bistveno vprašanje je bilo, v koliko naj bodo tudi škofje udeleženi pri kolegialnem vrhovnem vodstvu Cerkve skupno s papežem. Kardinal Frings iz Kölna je izrazil mnenje proti teološki komisiji koncila, češ da se ne drži smernic cerkvenega zbora, zlasti njegovih štirih »moderatorjev«, ki zastopajo, menjaje se, papeža pri predsedovanju generalnih sej; komisija da je samo izvršni organ koncila in da je torej dolžna, upoštevati navodila istega. Rimski kardinal Ottaviani je takoj ugovarjal, da komisija, kateri on predseduje, lahko sprejema samo navodila, končna odločitev pa pripada samo njej.

Nemški kardinal je nato izrazil kritično mnenje o kongregaciji sv. oficija, češ da izdaja obsodbe, ne da bi obdolžene zaslišala in da bi bilo treba znižati v rimski kuriji število naslovnih škofov, ker da bi marsikatera pisarniška opravila smeli deliti tudi laičnim uradnikom.

Kardinal Ottaviani je ugovarjal, češ da pomeni tako mnenje žalitev kongregacije in celo samega sv. očeta, ki je njen predsednik.

Prosta cona v Kopru

Jugoslovansko finančno ministrstvo je izdalo odlok, s katerim je dovolilo ustanovitev proste carinske cone v koprski luki. Koper je prva luka v Jugoslaviji, ki ji je priznan položaj proste carinske cone. Slednja bo po predlogu podjetja Luka Koper obsegala celotno novo pristanišče.

Spomladi pa bodo začeli graditi železnico Koper - Kozina ter novo obalo za razsute tovore. Pretovorne naprave na tej obali bodo popolnoma mehanizirali, tako da bo luka Koper po izgradnji železnice in nove obale lahko sprejela v letu 1965 že dva milijona in pol ton prometa. To bo povečalo dotok tujih valut ter zaposlitev domače delovne sile.

TRIKRAT »NE«

V Ave'llinu sta se pripeljala v velikem spremstvu sorodnikov in prijateljev v stolno cerkev k poroki ženin in nevesta. Vse je šlo v najlepšem redu. Vsi navzoči so se pa zaprepastili, ko je ženin odgovoril na župnikovo obredno vprašanje, ali hoče navzočo nevesto za zakonsko ženo s krepkim »ne«! Na ponovno župnikovo vprašanje se je spet zaslislal ženinov odločni »ne«! Mislilec, da ni jasno slišal, je župnik še tretjič ponovil vprašanje. Nevesta je že omedlevala. Tedaj se je ženin krepko odrezal: »Ne maram je!« in je vstal s klečalnika. Hrup, padanje v omedlevalo, lov za ženinom, katerega so končno le povlekli v »akristijo. Po daljšem razgovoru z župnikom se je ženin vrnil v cerkev in izrekel za nevesto blaženi »da«!

Baje se je hotel maščevati nad svojo izvoljenko, ki ga je prej večkrat dražila, da bo ona rekla pred oltarjem »ne«. Zdaj ji je pa vrniti šilo za ognjilo, na koncu je pa bilo kot v pravljičah zopet vse dobro.

Kardinal Döpfner, ki je v ponedeljek vodil 64. generalno skupščino, se je vprašanja nalahno spet dotaknil. Rekel je, da so tudi moderatorji, ki tvorijo vodilni delavni organ koncila, zadevo jasno premislili in niso ničesar tajno sklepali, zato je da se ne smejo zamegliti dejstva, ki so že jasna. Kritikam proti rimski kuriji se je uprl tudi njujorški kardinal Spellman in je dodal, da papež lahko prosi škofje za sodelovanje pri vodstvu vesoljne Cerkve, škofje pa da niso že sami po sebi za to določeni, temveč omejeni le na svoj škofijski delokrog.

Različna mnenja so se slišala tudi glede pomožnih škofov in starostne omejitve glede škofovskega pastirovanja. Nekateri koncilski očetje so svetovali, naj se starostna meja škofov omeji do 75. leta, potem pa naj odstopijo s primerno pokojnino.

Velik napredek v odnosih do nekatoličanov se je pokazal tudi s koncilskim stališčem, da ne nosijo samo Judje krivde za Kristusovo smrtno obsodbo, marveč ves grešni svet skupaj.

Različna stališča, ki se pojavljajo na sedanjem vesoljnem cerkvenem zboru dokazujejo, v kako demokratičnem duhu, a usmerjenem v isti vzvišeni cilj, potekajo vse razprave.

Tržaškega

ZA POBIJANJE DRAGINJE

Prejšnji teden je tržaški občinski svet odobril posebno resolucijo, ki obravnava kočljiv problem naraščanja draginje. Za resolucijo, ki navaja konkretne ukrepe, kateri so potrebni za doseg otipljivih uspehov, so glasovali vsi svetovavci, razen liberalcev.

Ob tej priložnosti je v razpravo posegel tudi svetovavec Skupne slovenske liste dr. Simčič, čigar izvajanja objavljamo v celoti, saj dviganje življenjskih stroškov udarja predvsem naše prebivalstvo, ki živi od svojega trdega vsakdanjega dela.

Izjava predstavnika SSL

»Zadnji dve leti je draginja nevarno narasla. V nevarnosti sta stabilnost lire in kupna moč ljudstva. Življenjski stroški žal še vedno naraščajo, kar med drugim dokazuje dejstvo, da so se v razdobju avgust-oktober povišale draginjske doklade uslužbenec v industriji, trgovini in kmetijstvu za dve točki in da je bilo za razdobje november-januar napovedano povišanje še za eno točko. Narasle so predvsem cene živil, kar je udarilo široke ljudske množice. Vsi, ki zastopamo potrošnike, moramo najti in predlagati neko stvarno rešitev te nadloge.

Gospodarski strokovnjaki imajo nekaj temeljnih receptov za pobijanje draginje. Med drugim predlagajo prepoved povišanja plač, prepoved povišanja cen, povečano ponudbo blaga na trgu in racionalizacijo trgovske mreže. Prvi dve točki ne pride v poštev. Prepoved povišanja plač nasprotuje koristim manj premožnih slojev ter sedanji splošni usmerjenosti in težnji v gospodarstvu. Glede prepovedi povišanja cen so nam izkušnje med zadnjo vojno pokazale, da je neučinkovita, ker se v takem primeru takoj razbohoti črna borza in ker tudi nasprotuje liberalizaciji trga v okviru Skupnega evropskega tržišča. Priporočali bi torej lahko povečanje ponudbe blaga na trgu in racionalizacijo trgovske mreže.

Stvarni predlogi

Znano je, da dosežemo večjo ponudbo na trgu s povišanjem proizvodnje ali z večjim uvozom, ali pa z obojem hkrati. Vlada je že izdala nekaj ukrepov v korist kmetijstva in prehrane, na primer zeleni načrt, zakon o gorskih področjih ali zakone proti ponarejanju živil. Zdaj bi morali zelo pohiteti z odločnim izvajanjem teh ukrepov. Če mora kmet, ki je utrpel škodo zaradi suše ali toče, mesece in mesece čakati na smešno nizko odškodnino, ne izgubi zaupanja samo v državo, ampak tudi

v bodočnost kmetijstva. Zato je poljedelskih in živinorejskih pridelkov vedno manj, njihove cene pa rastejo. Za povečanje proizvodnje bi morali z državno podporo in samopomočjo čim bolj modernizirati in specializirati kmetije. To bi koristilo pridelovavcem in potrošnikom. Vprašati se moramo, je rekel dr. Simčič, ali so prizadeti krogi res dovolj naredili, da bi se na primer v okolici Trsta povečala razpoložljivost mleka, zelenjave, surovega masla in mesa, tako da bi dobili na trg blago dobre kvalitete in po primerno nizki ceni? Ali se ne dogaja ravno nasprotno, ko čisto preveč lahkomiiselno razlašajo obdelovalna zemljišča za bedno odškodnino?

Gospodarski in politični listi so precej obširno pisali o reorganizaciji trgovske mreže. Koga ščitijo zunanjetrgovinski protekcionistični ukrepi, kdo ima dobiček, če je cena mesa trikrat ali štirikrat večja, ko pride meso od proizvajalca do potrošnika? Korist imajo samo posredovalci, kmet in potrošnik pa nobene. Nočemo škodovati trgovcem, ki tudi morajo živeti. Ravno obratno. Tudi njim bi morali pomagati, da bi modernizirali svoje poslovanje in delo, tako da bi imeli manj stroškov in bi lahko znižali cene svojega blaga.

Mislim, je zaključil dr. Simčič, da predlagana resolucija upošteva ta načela. Zato bom glasoval za resolucijo v upanju, da bo njeno uresničenje koristilo tržaškemu prebivalstvu.

Nabrežina:

ZASEDANJE OBČINSKEGA SVETA

V ponedeljek se je na županstvu v Nabrežini začelo redno jesensko zasedanje občinskega sveta. V začetku seje je župan kratko poročal o delovanju uprave v zadnjih mesecih ter med drugim omenil, da je prejšnji teden osebno izročil upraviteljem občine Erto — Casso, ki jo je hudo prizadela nesreča ob jezu Vajont, prispevek 374 tisoč lir, ki so jih zbrali v devinsko-nabrežinski občini. Župan je nato poročal, da je občina v okviru gospodarskega načrta 1963-64 prejela od državne uprave 16 milijonov lir prispevka. S tem denarjem bo občina poskrbela za izvedbo naslednjih del: 3 milijoni pojdejo za popravilo občinskih poslopij in cerkva; 2 milijona sta določena za javno razsvetljavo vzdolž državne ceste iz Sestljana proti Trstu; 4 milijoni pojdejo za dela turističnega značaja; 7 milijonov pa je določenih za ureditev in popravilo občinskih cest.

Svet je zatem vzel na znanje sporočilo, da bo pokrajinska uprava zgradila novo cesto od nabrežinskega viadukta pri osnovni šoli do vojašnice finančnih stražnikov. Nerešeno pa še ostane vprašanje ureditve ceste skozi središče vasi. To zadevo bo pokrajina proučila skupno z občino. Več svetovavcev je izrazilo svoje nezadovoljstvo spricho dejstva, da ni pokrajina v celoti sprejela predloga občine, naj se zgradi popolnoma nova cesta od nabrežinske lekarne do kamnoloma Pizzul, s čimer bi bili odpravljeni vsi sedanji nevarni ovinki.

Svet je nato ugodno rešil 10 prošenj za nakup občinskega zemljišča, ki so jih vlo-

žili zasebniki za gradnjo stanovanjskih hiš. Večino teh hiš bodo sezidali v Sestljano. Cena, ki jo je po cenzitvi državnega tehničnega urada določila prefektura, znaša 1.500 lir za kv. m.

Svetovavci so odobrili tudi pravilnik, ki določa pravice in dolžnosti občinskega stražnika, kateri je nastopil službo to poletje. Odboren je bil nadalje pravilnik o občinski higieni, o čemer je svet razpravljal že leta 1957, a je pristojni prefektorni odbor zahteval, da se vanj vključijo nekateri dodatni členi. Po daljši razpravi je svet na koncu določil pogoje za obnovo najeminske pogodbe s kamnoseškim podjetjem SMAT v Nabrežini. Podjetje bo moralo plačati 200 tisoč lir stalne letne najemnine ter še 2% srednje tržne cene za vsak kub. m izruvanega kamna.

ZA VINOGRADNIKE DEVINSKO-NABREŽINSKE OBCINE

Konzorcijalni trošarinski urad v Nabrežini sporoča vinogradnikom, da morajo do 30. novembra prijaviti letošnji pridelek vina. Prijavo je treba izpolniti na posebnem obrazcu, ki se dobi v trošarinskem uradu. Uradne ure so vsak dan od 8. do 12. ure.

Trošarinski urad hkrati sporoča, da bodo morali vinogradniki prijaviti od 1. do 10. decembra količino vina, ki so ga imeli dne 30. novembra v svojih kletah, pa naj gre za letošnji ali lanski pridelek. Tudi te prijave je treba dostaviti trošarinskemu uradu v Nabrežini.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

V soboto, 16. novembra, ob 20.30 in v nedeljo, 17. novembra, ob 15.30 v prosvetni dvorani »Albert Sirk« v Sv. Križu

W. Shakespeare
»OTHELLO«

Beneška Slovenija

SPJETAR

Pred nekaj dnevi se je prikazala po naših krajih goriška revija »Iniziativa Ison-tina«. Poslana je bila brezplačno vsem županom in župnikom ter še drugim osebam, tako da smo se kar spraševali, kam to meri. Tudi nam ni natančno znano, kako je politično usmerjena in čemu je njena uprava z njo tako radodarna prav Beneškim Slovincem. Vsekakor moramo zabeležiti dve pomoti, katere smo našli v članku »Le dimenticate Valli«, ki je menda prav nam namenjen.

Prva pomota: »non hanno mai avuto alcuna rappresentanza politica o amministrativa...« (str. 22). To ni res! Naša rojaka sta msgr. Faidutti in msgr. Ivan Trinko. Prvi je bil član poslanske zbornice na Dunaju. Še važnejši pa je za nas Ivan Trinko, dolgoletni pokrajinski svetovavec v Vidmu. Našteli bi lahko še druge naše zastopnike v drugih upravnih organih. Zato ne razumemo, čemu nas hoče imenovana revija zapostavljati?

Druga pomota: »...nonostante che la parlata di queste Valli sia un dialetto con influenze slave« (str. 23). Tudi to je netočno! Naše narečje je slovensko, čeravno ga ljudje pačijo s furlanskimi besedišči.

Če nam že kaka revija hote ali nehot napaka piše o nas, naj se nam vsaj ne vsiljuje.

PLATIŠČE

Iz sosedne furlanske ravnine smo slišali prav lepo novico. Farani iz Premariacca

Dr. VRTOVEC JOŽE (Jr.)

SPECIALIST

za ustne in zobne bolezni

ASISTENT

NA ZOBOZDRAVNIŠKI

UNIVERZITETNI KLINIKI V PADOVI

Trst, Ul. Mercadante 1/I.

Vogel Ul. Carducci, Ul. Milano

Tel. 68-349

NOVOSTI ZA ANDREJEVO

Goriško županstvo, turistične organizacije in gospodarski krogi si na vse načine prizadevajo, kako bi povzdignili sejem svetega Andreja do nekdanje tradicije. Skoro je na vsak način hvale vredna, toda vprašanje je, ali se bo moglo dati s folklorističnimi prireditvami in razstavnimi sejma tudi gospodarsko obeležje.

Odgovorni krogi so pripravili različne načrte za uspešno andrejevanje. Poleg običajnih kramarjev in zabavišč ali po goriško »komedij«, bo odprta v veliki telovadnici dvorani tudi obrtna in industrijska razstava. Poleg te tudi filatelistična za znamke in razstava zadnjih knjižnih izdaj pod vodstvom Državne knjižnice. Ker se že toliko govori o kulturnih stikih, naj bi vodstvo knjižnice povabilo slovenske založbe in knjigarne, da postavijo italijanskemu občinstvu na ogled tudi slovensko knjigo. En korak naprej v smeri kulturnih stikov je naredilo pevsko združenje »Seghizzi«, ki bo priredilo v sejskem času mednarodno tekmovanje pevskih zborov; priglasili so se že štirje zbori iz Slovenije, en zbor iz Celovca in različni iz domačih krajev.

Kot novost naj omenimo, da bo odprta tudi vinska razstava, in sicer najbrž v predoru pod gradom. Prireditelji morda računajo, da bo dobra kapjica že tolikan razgrela duhove, da ne bodo čutili prepiha. Najbolj tehtni predlogi za bodoče sejme so pa nameravana ustanovitev stalnega sejskega odbora in pa načelo, naj bi postal sejem svetega Andreja gospodarska manifestacija gospodarskih odnosov med sosednjima državama.

- Kanalska dolina

pri Čedadu so izredno slovesno proslavili 40-letnico mašništva svojega župnika Jožefa Kramarja, ki je naš rojak. Obdarili so ga z lepim avtomobilom, da pokažejo, kako znajo ceniti župnikovo skrb za res vsestransko dobro urejeno faro. Nas pa še posebej veseli, ko vidimo, da sosedje Furlani spoštujejo tudi slovenskega duhovnega pastirja. Jubilantu kličemo tudi mi. Na mnoga leta!

TIPANA

Prejšnji teden je obiskal našo občino poslanec Bressani, da se pouči na kraju samem o naših potrebah. Na županstvu so ga sprejeli župan Noacco, podžupan Tomasino in še nekateri drugi občinski močje, ki so poslancu predložili najbolj siljena in potrebna dela po vaseh naše občine. Občina je v ta namen poslala že nekaj prošenj za državno pomoč; odgovora pa še ni nobenega. Naštetimo samo nekatere naše potrebe: ceste so še vedno v neredu; zgraditi je treba pot v Brezje; v Platišču manjkajo odtoki za greznice; kar 5 pokopališč je takih, da Bog pomaga; javna razsvetljava je bolj za temo kot za luč; zdravniška ambulanta nima prave opreme; niti županske pisarne nimajo pravih prostorov.

Po sestanku na županstvu so občinski odborniki spremili poslanca na ogled v Viskoršo, Platišče, Karnahto in v Debeleže. Ljudski zastopnik je obljubil, da se bo zavzel pri vladi za naše potrebe. Počakajmo in nanažimo se s tisto božjo mastjo, ki ji pravijo — potrpljenje.

PODGORA

Ko je prejšnji teden Soča narastla, je bil tisti naš znani most pri tovarnah zopet v nevarnosti, da ga valovi odnesejo. Vrtinci so pri srednjem oporniku izgrebli in dneli vso zemljo, okrog cementne podlage. Županstvo je zatorej v zadnjem hipu ukazalo zapreti most. Sicer umestna prepoved bi se bila morala vsaj že prejšnji dan nanašati občinstvu. Mnogi, zlasti šolski otroci so šli kot po navadi k mostu, a niso mogli čezenj. Prisiljeni so bili napraviti velikanski ovinek na pevmški most in hoditi ali se voziti ob Soči gor in dol. Drugo, čemur se čudimo, je pa to, da ne more ali ne zna nobeno podjetje res varno popraviti za vse prebivalstvo Podgore tako priročni most. Menda bodo toliko časa menicali, dokler se res ne bo zgodila kaka nesreča.

V nedeljo dopoldne je ves naš okraj vznemirila žalostna novica o tragični smrti 27-letne šivilje Marije Kocjančič. Delež je že dalj časa trpečo na živčni izčrpanosti in se je moralo že pred leti zdraviti v bolnišnici. V nedeljo zjutraj je reva sklenila narediti konec svojemu trpljenju in se je obesila na podstrešju. Pokopali so jo v ponedeljek popoldne.

STEVERJAN

V nedeljo smo obhajali kot vsako leto tudi mi »zahvalnico«. Ob desetih je bila v cerkvi slovesna peta maša; prišlo je dosti domačinov, da se zahvalijo za blago-

Iz Goriške

slov letošnje letine. Med mašo je pridigal misijonar Jurak. Po maši smo pa imeli »ofer« za popravila v cerkvi in na trgu blagoslov kmečkih strojev.

Iz naših vasi je odšlo že dosti ljudi iskat dela v tujino. Samo v Nemčijo jih je šlo na delo kakih petindvajset. Nekateri se pa vračajo domov, ker vidijo, da tudi v tujini ni tak raj, kot ga opisujejo. So pa spet tudi drugačni primeri. Iz Avstralije so se vrnil domov trije domačini, a so se zopet vrnil v tujino; tem se pa naš »gospodarski čudež« ni zdel tako sijajen, kot so o njem slišali.

Zaradi cest, zlasti od Bukovja do cerkve, slišimo še vedno pritožbe; cesta je slaba tudi zaradi vodovodnih del. Očitki zaradi cest letijo na desno in levo. Včasih tudi morda na napačen naslov. Podjetje, ki je gradilo vodovod ni še izravnalo cestišča, čeprav bi bilo komaj za par dni dela. Po drugi strani je pa treba resnici na ljubo ugotoviti, da bi bil že skrajni čas, da se tudi ta naša cesta končno uredi. Asfaltirali jo bodo menda šele prihodnje leto.

STAVKA TRGOVSKIH USLUZBENCEV

V soboto je bila v Trstu in po vsej Italiji stavka trgovinskih uslužbencev. Ti postavljajo številne zahteve ter zlasti zahtevajo 14. plačo, nadomestilo za tedenske polpraznike, enake plače za uslužbenke in uslužbenice, normativno izenačenje za delavce in uradnike ter dopolnilna pogajanja po trgovinskih sektorjih in podjetjih, med drugim o plačah, kvalifikacijah, odpustih in pravicah sindikatov.

Ob 60-letnici slovenskih srednjih šol v Gorici

R. B.

II.

Moško učiteljske je imelo povprečno 135 dijakov. Med leti 1901 in 1914 sta poleg slovenskega moškega učiteljske in le delno slovenskega ženskega učiteljske tudi slovenski učiteljski pripravnički; ena v Podgori s povprečno 30 dijakov, druga v Tolminu s povprečno 20 preparandisti. Sodeč po teh podatkih, moramo ugotoviti, da je bilo v štiridesetih letih pred prvo svetovno vojno zadostno poskrbljeno za slovenski učiteljski naraščaj. Goriške učiteljske šole so služile tudi tržaškemu ozemlju.

Zahteve goriških Slovencev in Italijanov po drugih tipih srednjih šol v materinem jeziku pa niso imele takega uspeha.

Goriška realka je imela vseskozi nemški značaj. Spodnja realka z dvema razredoma je obstajala že od leta 1853 dalje; v šest-razredno se je razvila šele leta 1860. Deset let kasneje je sklenil goriški deželni zbor, da se morata ustanoviti slovenska in italijanska realka. Odgovarjala bi nekaki mešanici sedanje realne gimnazije in tehničnega zavoda. Do ustanovitve takih dveh realk pa ni prišlo, ker je vlada zahtevala, naj nosi večino stroškov za to vrsto šol deželni zbor. Italijanski poslanec dr. Deperis je postavil zahtevo, naj se ustanove vsaj vzporednice z italijanskim in slovenskim učnim jezikom. Vlada je pristala leta 1870. samo na povečanje zavoda še s 7. razredom, čeprav je bilo med dijaki nad-

polovico Slovencev, ostali so bili po večini Italijani in le majhen odstotek Nemcev. V tisti dobi je bil za ravnatelja naš znani prirodoslovec Fran Erjavec. Pred izbruhom prve svetovne vojne leta 1914 se je realka povečala na 12 razredov in 2 pripravnički skupno 367 dijakov. Zadnji ravnatelj je bil znani matematik dr. Župančič. On je tudi poskrbel za slovenske nadaljevalne tečaje goriške realke v Trstu v vojnih letih. Na goriško realko, kjer se je poučevala tudi slovensčina, so hodili tudi tržaški dijaki.

Na svoj način se je pa razvijala goriška slovenska gimnazija. Dunajski režim je le polagoma dovoljeval kake drobne, kljub stalnim in odločnim zahtevam goriških slovenskih in italijanskih deželnih poslancev po šolah v domačem jeziku. Po letu 1849 sta se začeli poučevati na tako imenovani Akademisches Gymnasium I. Klasse slovensčina in italijanščina kot prosta predmeta. Od leta 1852 dalje sta postala obvezna predmeta, učni jezik je pa še vedno ostal nemški. Poleg dveh klasičnih so se torej dijaki učili štirih jezikov. Šele kakih 10 let kasneje so uvedli materinščino kot učni jezik še za nekatere predmete, v prvi vrsti za verouk.

Prebujanje narodnega duha v dobi Staro — in Mladoslavencev je sprožilo nov za-

(Nadaljevanje na 9. strani)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Steinbeckove izjave v Moskvi

Ameriški pisatelj John Steinbeck je izjavil skupini sovjetskih časnika, da živi ameriški pisatelj blizu svojemu ljudstvu. To je precej presenetljivo moskovske časnika, ker je ravno nasprotno tistemu, kar so vedno trdili sovjetski propagandisti glede pisateljev in literatov v tako imenovanih imperialističnih državah.

To izjavo je dal Steinbeck na neki tiskovni konferenci v Moskvi, kamor se je podal na obisk, v odgovor na vprašanje nekega ameriškega dopisnika. Dolga vrsta vprašanj, ki so mu jih zastavili sovjetski časniki, pa ni izvalila iz Steinbecka takih pohvalnih odgovorov na račun Sovjetske zveze, kakor so jih pričakovali.

Pozneje so vprašali Steinbecka, katero vprašanje je bilo najtežje od vseh tistih, ki so mu jih zadajali sovjetski pisatelji glede njegovih izkušenj z ameriški kolegi. »Ravno to je težko vprašanje« — je odgovoril Steinbeck — »ker sta oba sistema tako različna, kar zadeva odnos do pisateljev. Glavni problem vsakega ameriškega pisatelja je v tem, kako delati, da bo živel. Tu pa imate državo, ki se briga za pisatelje. V Združenih drža-

vah živijo pisatelji samo s tistim, kar zaslužijo s svojim delom. Iz tega razloga se pogosto ukvarjajo še z drugim delom, dokler ne dosežejo s svojim pisanjem resničnega uspeha. V tej zvezi je Steinbeck spomnil na dejstvo, da je tudi sam opravljal vsakovrstna dela. Bil je že zidar, kmet, kemik, cowboy in vse to z namenom, da bi zaslužil toliko denarja in si zagotovil toliko prostega časa, da bi lahko pisal. »Naši pisatelji se navduhujejo za svoja dela od življenjskih izkušenj« — je rekel. »Biti morajo blizu ljudstvu, ker morajo delati z ljudstvom.«

—0—

PRICE JUNASKE PRETEKLOSTI

Devetnajst stoletij potem, ko so rimske legije Flavija Silve zasedle judovsko trdnjavo Masada, ki obvladuje Mrtvo morje, je izpostavljeno to mesto v razvalinah novemu napadu, ki pa je tokrat mirljubnega značaja. Trdnjave se je namreč lotila arheološka odprava, katero vodi profesor Jadin z judovske univerze v Jeruzalemu. Ta arheološka odprava je vzbudila veliko pozornost tudi izven Izraela in profesor Jadin je prejel na stotine pism od ljudi z raznih strani sveta, ki želijo zastopati sodelovati pri odpravi. Tudi neka italijanska profesorica, stara že nad 60 let, mu je pisala, da si hoče sama plačati potovanje in vzdrževanje, če ji dovolijo, da se udeleži izkopavanja.

Trdnjava Masada stoji na strmi skali in zgrajena je bila v času Asmodejev. Kralj Herod je zgradil v njej razkošno palačo. Ko so Titove legije osvojile Jeruzalem, so zadnji judovski uporniški oddelki iskali zavetje v Masadi in se tam tri leta upirali Rimljanom. Rimski poveljnik Flavij Silva je dal zgraditi nad 100 metrov visok nasip, da je segal enako visoko kot zidovi trdnjave. Sele tako so rimski oddelki lahko vdrli vanjo. Ko so obleganci spoznali, da ni več rešitve, so vsi napravili samomor, rajši kot da bi padli v roke zmagovalcev. Arheološka odprava bo skušala rešiti med drugim uganko, kako so se obleganci preskrbovali z vodo, ker na skali ni nobenega studenca.

DRUGA ŠTEVILKA »PASTIRČKA«

Izšla je 2. številka mladinskega lista »Pastirček«, ki ga ureja Dušan Jakomin. Vsaka številka izide na 18 straneh. Na notranjih straneh platnic prinaša pisma malih bravcev in uganke. Listič je živahno urejevan in opremljen s številnimi fotografijami in drugimi ilustracijami.

SLOVENSKI PESNIKI V AVSTRIJSKIH REVIJAH

Vodilna avstrijska revija »Wort in der Zeit« je posvetila eno svojih zadnjih števil literaturam jugoslovanskih narodov. Med drugim je prinesla prevode pesmi slovenskih pesnikov Mateja Bora, Jožeta Udoviča, Kajetana Koviča in Daneta Zajca in neko novelo Bena Zupančiča.

Revija, ki je glasilo mladih avstrijskih umetnikov, pa je objavila pred kratkim prevode pesmi Jožeta Udoviča, Daneta Zajca in Gregorja Strniš ter prozo Branka Rudolfa. Kot prevajalci so podpisani Tržan Vremec, Lev Detela, pa tudi Kulterer, Schneider, Messner in Pavel Zdovec.

»Večeri ob torkih«

Slovenski klub v Trstu bo v tem mesecu priredil naslednje »večere ob torkih«:

V torek, 12. novembra, ob 21. uri »Glasbeni večeri«, na katerem bodo gojenci višjih razredov Glasbene šole v Trstu izvajali izbrane skladbe za violino in klavir. Večer bo vodil ravnatelj Glasbene šole dr. G. Demšar.

V četrtek, 14. novembra, ob 21. uri bo zaključek umetniške razstave v korist žrtev Skopja in Vajonta. Na tem večeru bo vodstvo Slovenskega kluba prodajalo ali postavilo na dražbo od umetnikov v dobrodelni namen podarjene slike.

V torek, 19. novembra, ob 21. uri bo govoril pisatelj France Bevk: »Moja pisateljska pot«.

V torek, 26. novembra, ob 21. uri bo imel dr. Gojmir Demšar, ravnatelj Glasbene šole v Trstu predavanje »O romantiki v operi« s posebnim ozidrom na skladatelja Giuseppe Verdija ob 150-letnici njegovega rojstva.

UNESCO ZA IZOBRAZBO MLADINE

Izvršni svet Organizacije Združenih narodov za prosveto, znanost in kulturo (UNESCO) je ob koncu svojega pettedenskega zasedanja sklenil, da bo avgusta prihodnjega leta sklical mednarodno mladinsko konferenco in nanjo povabil več kot 40 organizacij. Na konferenci naj bi bila predvsem beseda o izvenšolskem izobraževanju mladih, o vzgajanju mladine v duhu idealov miru in razumevanja med narodi in o njenem spoznavanju kulturnih vrednot Vzhoda in Zahoda. Izvršni svet je še sklenil, da bo na generalni konferenci UNESCO prihodnje leto predložil proračun za leto 1965/1966 v znesku 47,8 milijona dolarjev, 32% te vsote je namenjeno akcijam UNESCO na šolskem, še posebej izobraževalnem področju, 22% pa znanosti.

NAJDENA VIKINSKA VAS NA NOVI FUNDLANDIJI

Norveški raziskovalec dr. Ingstad je razkril na tiskovni konferenci v Washingtonu, katero je organizirala Nacionalna geografska družba, da je odkril na Novi Fundlandiji, v kraju Aux Meadows razvaline vikinske vasi. Doslej nihče ni mogel dokazati, da so Vikingi res pripluli do Nove Fundlandije, čeprav govorijo o tem islandske sage. Dr. Ingstad pa je iskal na lastno pest in se ni zanesel na staro teorijo, da so dali Vikingi na novo odkriti deželi ime Winland zaradi tega, ker so našli tam divjo trto. Iskal je bolj na severu Nove Fundlandije, oprt na dejstvo, da so imenovali Vikingi z besedo »win« tudi neko drugo rastlino in ne samo divjo trto. Ta njegova hipoteza se je izkazala za resnično.

PODPISANA POGODBA O EGIPTOVSKIH TEMPLJIH

V soboto so podpisali v Kairu pogodbo med egiptovsko vlado in UNESCO za rešitev, oziroma ohranitev staroegipčanskih templjev v nubijski dolini, zlasti tistih pri Abu Simbelu. Za rešitev teh templjev, starih nad 3.000 let, pred poplavo Nilove vode po zgraditvi Assuanskega jezusa, je določenih 36 milijonov dolarjev. Do zdaj je 45 držav obljubilo prispevke v znesku 17 milijonov dolarjev, 11 in pol milijona pa bo dala Združena arabska republika. Glede manjkajoče vsote v znesku 7 in pol milijona, bo UNESCO storil vse, da bi jo zbral, zlasti z nabirko, ki jo bo organiziral.

AMERISKI ORKESTER V EVROPI

Pittsburški simfonični orkester bo prihodnje leto od 15. avgusta do 5. septembra gostoval v Evropi in na Bližnjem vzhodu. Turneja bo pod pokroviteljstvom ameriškega zunanjega ministrstva. To bo prva zunanja turneja takega ameriškega simfoničnega orkestra v zadnjih petih letih. Nastopil bo tudi v Rimu. Dirigiral ga bo William Steinberg.

„Knjižica“ o krščanski družini

Te dni je izšla 36. »Knjižica« iz serije, ki jo izdajajo salezijanci iz Marijanišča na Opčinah. Kot znano, obravnavajo te knjižice, ki štejejo okrog 40 strani, kak aktualni problem sodobnega življenja, s stališča vernega katoličana, pa tudi z zornega kota zavednega demokratičnega Slovenca. V teku zadnjih let so se te knjižice izredno priljubile slovenskim bralcem na Tržaškem in Gorškem, verjetno pa tudi še kje dalje. Dosegajo tako precej veliko naklado in nekatere so morali že ponovno ponatisniti. Njihova prednost je v preprostem, ljudem razumljivem slogu in neposrednosti obravnavanja vsakega problema, tako da tudi preprosti bralci nimajo težav pri dojetju vsebine in pri apliciranju nakazanih rešitev v smislu krščanske etike in morale na svoje lastne življenjske probleme.

Večina teh knjižic se odlikuje tudi po zelo lepem jeziku in jasnem slogu, kar gotovo še bolj prispeva k njihovi popularnosti.

36. knjižica ima naslov »Veselje v družini« in jo je napisal dr. Janez Jenko. Na uvodnem mestu najdemo slovit odlomek iz Ivana Cankarja: »O domovina, ko te je Bog ustvaril, te je blagoslovil z obema rokama in rekel: Tod bodo živeli veseli ljudje!« Nato navaja avtor še razne druge literarne odlomke in citate iz del svetnih in cerkvenih pisateljev ter pesnikov, ki skušajo izraziti

bistvo pravega veselja in zadovoljnosti. Potem prikazuje razliko med pravim in napačnim veseljem, to je med veseljem brez Boga in med veseljem božjih otrok. Enega izmed glavnih virov veselja in sreče vidi seveda v družini, zlasti v družini z otroki. Prav na teh straneh se je avtor najbolj razživel in znal ubrati take strune, ki res dosežejo bralčeve srce. »Človeško življenje je družinsko življenje« — je zapisal. »Človek je ustvarjen, da živi in dela za družino«. Še prej piše: »Dokler ne pride prvi otroček v zibelko, krščanski zakon še ni popolna družina. Dobrodušni in cimeravi božji gost napravi moža za očeta in ženo za mater, vso hišo pa napolni z družinsko srečo.« In na eni naslednjih strani je zapisal zlasti za današnji čas in za naše razmere pomenljive besede: »Brez otrok, ali vsaj brez želje po otrokih, pa sploh ni družine.«

V nadaljevanju prikazuje avtor, koliko priljubljenosti in možnosti za resnično veselje in srečo nudijo pravo in verno družinsko življenje, ter navaja za to tudi precej primerov iz literature in življenja. Nekateri teh primerov so resnično prikupni in življenjski, tako da prijetno poživljajo razmišljanje in poučno vsebino.

H knjižici »Veselje v družini« bo izšel še ta mesec drugi del. Knjižica se dobi v slovenskih knjigarnah, v župniščih in v Marijanišču na Opčinah.

GOSPODARSTVO

Ozdravljenje živinoreje

Vlada v Rimu je sprejela načrt zakona, ki naj bi služil, da bi živinorejo osvobodili dveh važnih kužnih bolezni, to je jetike in bruce'oze ali kužnega zvriganja. Zakon obvezuje državo, da v ta namen potroši v dobi 10 let po 4 milijarde lir letno, torej skupno 40 milijard. Prve 4 milijarde so vključene v tekoči proračun 1963-64.

Živinorejci, a tudi vse ostalo prebivalstvo mora pozdraviti ta zakon, saj povzročata jetika in bruce'loza letno škodo par stotin milijard samo pri živinoreji. Pomisliti pa moramo, da se obe bolezni prenašata tudi na človeka, kjer povzročata vsestransko škodo in tudi smrtne slučaje. Žal je določeni znesek zelo majhen, saj 4 milijarde lir ne predstavljajo več kot vrednost 30.000 krav, oziroma 120 tisoč krav, če bi se živinorejcem plačevala podpora v znesku le 25% vrednosti za vsako zaradi jetike ali bruce'loze izločeno kravo. Določene letne 4 milijarde bodo služile samo kot podpora ali državni prispevek drugim ustanovam, ki so v svojih okoliših že organizirale boj proti jetiki in bruce'lozi ter delujejo predvsem z lastnimi sredstvi.

Sklenjeni zakon pa ima zelo veliko pomanjkljivost: nič ne predvideva za slinavko in parkljevko. Živinorejci morajo zahtevati, da se tudi na to bolezen raztegnejo določila zakona in seveda zviša državni prispevek.

Končno je treba pripomniti, da je zakon sprejet za dobo 10 let, kar je na vsak način premalo. V 10 letih živinoreja ne bo

ozdravljena, predvsem zaradi pomanjkanja nadomestilne živine, ki mora biti popolnoma zdrava. V Piemontu, in sicer v turinski provinci, kjer že deluje taka u tanova, že manjka nadomestilna zdrava živina. Potrebno bo pač podaljšati dobo.

O podrobnostih zakona bomo pisali, ko bo postal veljaven.

—0—

Javna debata o topoloreji

V nedeljo, 27. oktobra, je bila pri Trgovinski zbornici v Mantovi javna debata o »gospodarskih in tehničnih problemih italijanske topoloreje«. Ni bilo nobenega uradnega poročila ali predavanja, marveč svobodni razgovor med topolorejci in strokovnjaki. Govorili in razpravljali so predvsem o gospodarski krizi in težavah, ki jih imajo topolorejci zadnji dve leti. Osvetlili so topolorejo z vseh strani in tudi niso pozabili od vremena povzročenih nevšečnosti v tem letu.

Govorili so o zaščiti topolov proti mrčesu: o zaščitnih sredstvih in delu. Potrebni so strokovnjaki samo za to vprašanje. Obrazložili so tudi uporabnost različnih klonov, predvsem št. 214 in 488, o kakovosti lesa in uporabljivosti istega v različne namene ter še o različnih drugih vprašanjih, ki so s topolorejo v tesni zvezi. Naj omenimo v tej zvezi le konkurenco iz Jugoslavije, kjer so nasadili velikanske okoliše s topolami, še večje površine — zlasti ob Donavi in Tisi — pa s posebnimi sortami in kloni vrh, ker je ondotno ozemlje preveliko za rejo topolov.

Kot glavni vzrok krize v topoloreji so ugotovili pretirane obljube, ki jih je dajala propaganda glede letnega prirastka. Ponekod so zatrjevali, da je prirastek 2.000 do 3.000 stotov na ha nekaj rednega v 10 do 12 letih reje, ponekod so govorili celo o 10.000 stotih, medtem ko znaša resnični prirastek komaj 15% tega, ali v celoti 1.500 stotov, to je 15 stotov prirastka na leto in ha.

Ovomotta ali največja kokošja farma v Evropi

Delniška družba »Motta« iz Milana, ki je znana precej na široko po svetu po svojem »panettonu«, in tvrdka Cip-Zoo iz Brescie sta uredili južno-zapadno od Gardskega jezera največjo kokošjo farmo v Evropi. Razdeljena je na 5 središč, v katerih redijo okoli 600.000 glav perutnine, in sicer 440.000 kokoši nesnic in 160.000 jarčk. Dnevna proizvodnja jajc doseže 270.000, celoletno pa 100 milijonov komadov.

Na farmi redijo kokoši rodu »Bessie Babcock«, katerega so Amerikanci selekcionirali in vzgojili iz pasme Leghorn (Livorno). Te kokoši gotovo znesejo letno od 240 do 264 jajc, ki tehtajo po 57-58 gramov vsako, torej 1 gram nad povprečjem (56 gramov). Jajca so zelo okusna. Kokoši dobivajo uravnovešeno krmo, pri kateri

Končno so izglasovali resolucijo, ki poziva kmetijsko ministrstvo, naj izda glede topoloreje tak zaščitni zakon, kot velja glede drugih kultur. Resolucija poziva nadalje topolorejce in lesne industrialce, naj se združijo in organizirajo učinkovito zaščito topolov pred škodljivci.

MILIJON STOTOV MLEKARSKIH IZDELKOV

Po vsej verjetnosti bo letošnji uvoz mlekarških izdelkov, to je masla in sira, do konca leta dosegel 1 milijon stotov. V prvih 7 mesecih je namreč uvoz masla v Italijo znašal 354 tisoč stotov, prejšnje leto v istem času 201 tisoč, uvoz sirov pa letos 231 tisoč stotov. V treh letih se je ta uvoz potrojil in najbrž bo še narastel, če bo tako padalo število molznih krav, kot v zadnjih mesecih, ko se je število skrčilo za 450.000 glav v 8 mesecih.

Dražba živine iz kotline Vajont

Zaradi poplave, ki jo je povzročil usad v zbiralno jezero Vajont, so mnogi živinorejci izgubili hiše, hleve in krmo, ostala pa jim je živina, ki jim je bila v napotje in so jo želeli prodati po vsaki ceni. Tedaj je nastopila živinorejska zveza za videmsko pokrajino in organizirala dražbo te živine v kraju Paludo. Na dražbi dosežene cene so bile več kot zadovoljive, za kar gre posebna pohvala upravi bolnice za duševno bolne, ki je živino dražila in sama kupila več živali. Brejo junico je n. pr. neki izvedenec cenil na 220.000 lir, a prodana je bila za 244.000 lir.

Iz Gorice:

BREZPLAČNA SEMENA

Kmetijsko nadzorništvo v Gorici — na Tržaški cesti — bo razdelilo brezplačno za 3.200.000 lir vrtnih semen. Dobijo jih lahko kmetovavci in koloni, ki pridelujejo povrtnino za prodajo, torej ne za domačo porabo. Prebivalci Števerjana, Krmina in Dolnj lahko dobijo samo seme paradižnikov, graha in stročnega fižola, prebivalci ostalih občin pa poljubna vrtnarska semena. Vsake vrste se lahko dobi največ za 5.000 lir.

Kmetje, ki bi radi kaj dobili, naj se zglasijo pri Kmetijskem nadzorništvu v Gorici (tudi v Ronkih, Gradišcu, Krminu in Pierisu), kjer bodo izpolnili posebno prošnjo. Rok za vlaganje prošenj poteče 5. decembra.

MENJANJE PERJA ALI MUTIRANJE (MUTA)

Pri kokoših in sploh pri pticah imamo redno vsako leto določeno dobo, ko perutnina zamenja svoje perje. Imamo različne slučaje: perutnina zamenja sploh vse perje ali premenja in obnovi le en del. Imamo potem počasno menjanje, ki se začne zgodaj — tudi že avgusta — in pozno preneha ter narobe pozno — komaj novembra — in hitro. Zavedati se moramo, da se živali v dobi mutiranja ne počutijo dobro, čemur je ravno znak, da prenehanje nesti. Vendar tudi v tem oziru niso vse živali enake.

Za kokošereja je važno, da bi mutiranje kmalu prestalo. Če hočemo to doseči, je priporočljivo, da držimo kokoši zaprte v kurniku, ki naj bo pred vplivi slabega vremena dobro zavarovan. Na prosto jih pustimo po par ur samo v sončnih dneh. Kar se krmljenja tiče, svetujejo nekateri izvedenci, naj se kokošim v tem času daje vlažna krma in vsak dan po nekoliko lanene moke, in sicer približno 20. del celotnega obroka.

Izkušnje pravijo, da se začne pri slabih nesnicah menjanje zelo zgodaj in da traja dolgo, pri dobrih nesnicah pa se začne pozno in traja malo časa. Za perutninarja je zato najbolj važno, da redi dobro pasmo kokoši, to je dobre nesnice. Če takih nima, naj si jih nabavi. Danes se dobijo že prav dobre pasme.

predstavlja 65% koruza, pridelana na bližnjem posestvu Ovomotta. Dnevno porabi ves kokošnjak 700 stotov krme, katere je redno v zalogi za 5 dni. Za dovoz krme je v prometu stalno 10 tovornjakov s prikolicami. Če bi vse kurnike postavili v vrsto, bi ta bila dolga 8 km. Ravno toliko znašajo prenosni pasovi za jajca. V celoti je na farmi 960 električnih motorjev, in avtomacija je seveda izpeljana do skrajne možnosti, da se prihrani ročno delo.

Na vsem svetu so 4 enake ali še večje kokošje farme, v Evropi pa je ta največja.

Reportaža o ELVINI

R. B.

9

Sever je ugledal majhnega, plečatega moža s koščenim obrazom in košatimi obrvi. »Gospod Kalc?« ga je vprašal.

Prišlec je odmajal z glavo: »Sem uslužbenec podjetja Kalc, kaj bi pa želeli?«

»Srečko Sever, poročevalec „Dnevnika“,« se je predstavil. »Rad bi govoril z gospodom Kalcem o neki zadevi, ki se tiče... gospodične Ranieri.«

Ob tem imenu se je uslužbencu nekaj razjasnilo. »Aha,« je na kratko odgovoril in je odprl vrata. Sever mu je sledil po stopnicah v prvo nadstropje. Stopila sta v predsobo z usnjenimi naslanjači okrog velike mize. Sever si je kar najbližjega priključil in se je usedel. Ugotovil je, da ima soba vse polno vrat. Stanovanje je torej obsežno in razkošno.

»Gospod Sever, če se ne motim?«

Kot da bi iz tal zrastle, se je pojavil visok, precej vitek gospod, oblečen v okusno črno obleko.

»Da,« je odgovoril časnikar in segel v ponujeno mrzlo desnico. Spogledal se je s sivimi očmi hišnega gospodarja.

»Kalc,« se je ta predstavil z oljnatim, nič kaj prijetnim glasom. »Hoteli ste z menoj govoriti, vsaj tako mi je naznanil... hm... moj knjigovodja.«

»Tiče se Elvine Ranieri,« je Sever kar naravnost pojasnil. »Jaz sem bil...«

Kalc ga je kratko prekinil: »Stopite z menoj, gospod Sever, v mojo pisarno« in ga je prijel za roko. V pisarni se je Sever zopet začudil. Že po zunanosti hiše je pričakoval, da bo tudi pisarna nekaj izrednega. Razkošje ga je pa kar prevzelo. To ni

bila soba, marveč prava dvorana. Lesketajoč parket je pokrivala dragocena preproga. Težko pohištvo v baročnem slogu je bilo premišljeno razvrščeno. Steno nasproti vhodu je pokrival umetniško izdelan gobelin.

»Sedite, prosim,« je gospodar smehljalje povabil svojega gosta. Sam pa se je usedel na izrezljan stol za veliko pisalno mizo.

»Elvina Ranieri je mrtva,« je rekel in je prekrizal roke na safijanastem pisalniku.

Sever je prikimal in povedal glavo. Nato je v kratkih besedah povedal, kje je videl mrtvo in kaj je zvedel na policiji. Zamolčal pa je, da je najel njeno sobo in tudi o nočnem vlogu. Kalc je molče poslušal.

Nenadoma je pa vprašal: »Kaj so vam pa povedali pri podjetju Kora?«

Ob tem vprašanju je Sever v zadregi nekaj menceal. Kaj ta mož prav vse ve?

»Oh, saj je bilo samoposebi umevno, da ste šli tja,« je oni odgovarjal, kakor da bere Severjeve misli. Igral se je s srebrnim peresnikom. »Saj spada radovednost v vaš časnikarski poklic. Vi ste šli najprej na policijo, nato na njeno stanovanje in potem še na njeno službeno mesto. Sedaj pa seveda še k meni.«

Svojevrvsten, ne preveč simpatičen, a prebrisan možak, si je Sever ustvarjal sodbu o svojem sobesedniku. »Da, prav tako je bilo,« je končno izjavil.

»In pri podjetju Kora?« je Kalc rinil v svojega gosta. »Gotovo so vam rekli, da sem bil jaz črni maček v njenem življenju, morda celo zapeljivec nedolžnega, mladoletnega dekleta?«

V njegovih besedah je bilo precej žgoče ironije. Sever je dvignil glavo. »Najprej so mi povedali, da ste bili tam dolgo let nameščeni. V resnici, povem vam, da vsega tega ne razumem.«

»Jaz tudi ne,« se je Kalc gromko posmejal. »Vzemite, da sem jaz počenjal vse to... no, iz diplomatskih razlogov. Imel sem posle, ki so se šele razvijali. No, in tisto mesto pri podjetju me je samo oviralo.«

Sever ni ničesar odgovoril. Sam pri sebi si je pa dobro zapomnil, da so Kalca iz podjetja odslovili in da ni šel prostovoljno preč. To je pa že razlika.

Vsekakor se mu je zdelo pametneje zaupati vodji podjetja Kora kot pa jeguljastemu gospodu Kalcu. »Vi ste dobro poznali Elvino Ranieri,« je nenadoma zaslišal sam svoj glas. »Rad bi vedel, kje prebivajo njeni sorodniki.«

Elo Kalc je vrgel srebrni ročnik po mizi. »Nikjer, gospod Sever,« je odgovoril, »Elvina ni imela sorodnikov, vsaj kolikor jaz vem. Njeni starši so umrli med vojno.«

»Ni bila z nikomer v pisarnih stikih?«

»Ne, vsaj da bi bilo meni znano. Ona je bila sama, popolnoma sama, gospod Sever; dokler sem jo seveda jaz poznal. Vedno sem se zanjo zavzemal, včasih je šlo težko.«

»Uspeha seveda ni bilo,« je izrekel Sever in je spet ugledal pred seboj mrtvi dekletov obraz. Prepričan je bil, da ima tudi njegov sobesednik tu za ogromnim pisalnikom svoj delež pri njenem koncu.

Iz razmišljanja ga je zbudil ropot s stolom. Kalc je sunkovito vstal in je porinil stol nazaj.

»Zdaj me bo treščil skozi vrata,« je pomislil Sever in se je že pripravil na odpor. Kalc pa ni mislil na to. Šel je k oknu in je od tam govoril, ne da bi se obrnil.

(Dalje)

Od kar so Kolumbovi posnemovavci prinesli iz Amerike to rastlino, ki za tega dišče tli, drugemu pa močno smrdi, se zmagoviti pohod in raba tobaka nista mogla več ustaviti.

Ko so ga začeli saditi tudi v Evropi, so grmeli proti tobakarjenju kot hudemu grehu celo s prižnic. Papeža Urban VIII. in Inocenc XII. sta zagrozila kadičcem in še bolj njuhavcem ali šnofarjem s cerkvenim izobčenjem. Angleški lord protektor Oliver Cromwell je z zakonom prepovedal saditi tobak; tista postava je ostala v Angliji veljavna tja do leta 1910. V Rusiji so še v 18. stoletju obsodili tobakarje na udarce s knuto, šnofačem so pa kar nos odrezali. Še celo na Turškem so se nekateri sultani upirali tobaku. Prav močno se je začela uveljavljati raba tobaka, ko je francoski zdravnik Jean Nicot priporočal tobakove liste kot zdravilno zel. Po njem je rastlina dobila znanstveno ime »nicotiana tabacum«. Poznejši mazači so priporočali tobačni sok proti ozeblinam; celo gliste in uši so preganjali s tobakom. S tobačnim dimom so kadili kužne bolnike. Za najbolj uspešnega so ga pa imeli proti zobnim bolečinam in izpuščajem v ustih; zato se je tudi razširilo žvečenje tobaka. V 16. stoletju je pa prišlo v modo njuhanje.

Tleči in smrdeči tobak

Ta navada ali razvada je bila tudi v zvezi s kugo. Če je bolnik kihnil, so imeli to za dober znak in so mu odgovarjali z »Bog pomagaj!« Ščepec tobaka v nos je pa kihanje pospešil — torej je bilo njuhanje zdravilno. Kot marsikatera moda je prišla tudi ta iz Pariza. Kralja Franca II. je po navadi glava bolela. Zdravnik Nicot mu je priporočil prežo tobaka. Kmalu je začela njuhati tudi kraljica Marija Medici in za njo ves dvor. »Smrdeči« tobak, kakor so imenovali tistega za njuhanje, je postal moda na vseh dvorih, celo na papeškem.

V »Knjigi o tobaku«, katero je napisal leta 1727 zdravnik Robert Cudell, se bere, kako visoko so cenili njuhanje. K papežu Benediktu XIII. je prišla v avdijenco princesinja Aquaviva. Med razgovorom je papež potegnil tobačnico, a je v svojo nevoljo opazil, da je prazna. Tedaj je pa princesinja potegnila iz torbice svojo zlato tobačnico in jo je z ljubkim nasmeškom ponudila svetemu očetu. Dobra volja se je brž vrnila vsem navzočim. Papež pa je nagradil princesinjo z letno pokojnino 1000 zlatih skudov.

Menda je bil prav tisti dogodek vzrok, da so postale tobačnice za njuhanje prava modna pritiklina, kakor je na primer danes pri ženskah ročna škatla z lepotili. Tobačnice so izdelovali iz najdragocenejših snovi. Vladarji so jih dajali kot posebno odlikovanje svojim generalom in ministrom. Pruski kralj Friderik Veliki, velik kadilec in šnofač je imel nič manj kot 1500 različnih tobačnic. Francoska revolucija je v duhu »enakosti« razširila njuhanje tudi med nižje sloje. Jakobinci so priporočali njuhanje svojim pristašem, da pokažejo vsaj pri ščepcu tobaka enakost s plemiči. Navada se je ohranila tudi v Napoleonovih časih in še potem v dobi meščanskega bidermajerstva, ko je veljala lakirana tobačna škatlica in velika modra nosna ruta za višek moškosti. Ponuditi prežo tobaka in jo na poseben način na hrbtu roke nesti k nosu ter nato složno kihati, to je veljalo za iskreno družabno obnašanje. Šele v polovici prejšnjega stoletja je ponehalo njuhanje tobaka kot splošna navada. Umaknila se je »tlečemu« tobaku, ki je še danes eden izmed gospodarjev sveta.

ŠPORTNI PREGLED

Nogometne tekme za pokal Evrope

Sovjetska zveza trenutno najboljša

V nedeljo so odigrali v Rimu zadnjo nogometno tekmo osmine finala za pokal Evrope. Tekmovanja za ta pokal se je udeležilo 29 evropskih reprezentanc.

Pred 100-tisočglavo množico je enajstotica Sovjetske zveze zaigrala neodločeno z Italijo, ki je izenačila šele nekaj sekund pred koncem tekme. Italijani so upali, da se bodo oddolžili za poraz, ki so ga doživeli v Moskvi (0:2), toda Rusi so bili preveč dobro pripravljeni in so vseskozi vodili tekmo. V 33. minuti prvega polčasa so dosegli gol s srednjim napadavcem Gusarovom in nato čvrsto branili prednostni gol ter celo večkrat spravili v zadrego italijanskega vratarja Sartija. Italijani so napadali, a je sovjetski vratar Jašin bil vedno na svojem mestu. Klonil je samo v 90. minuti po odločnem strelu Rivere. Končni izid je bil 1:1 in tako se je Sovjetska zveza uvrstila v četrtino finala.

Oglejmo si potek dosedanjih tekem za pokal Evrope. Kot smo že prej omenili, se je za tekmo vanje prijavilo 29 držav. Grčija je medtem odpovedala nastop proti Albaniji. Sovjetska zveza, Avstrija in Luksemburška pa so bile z žrebom izbrane za daljnji nastop. Jugoslavija je z lahkoto porazila Belgijo (3:2 in 1:0), Italija Turčijo (6:0 in 1:0), Danska Malto (6:1 in 3:1) in Severna Irska Poljsko (2:0 in 2:0). Maržarska je porazila Wales (3:1 in 1:1), Vzh. Nemčija Češko (2:1 in 1:1), Irska Islandsko (4:2 in 1:1), Nizozemska Švico (3:1 in 1:1), Švedska Norveško (2:0 in 1:1) ter Francija Anglijo (5:2 in 1:1). Španija je porazila Romunijo z izidom 6:0, čeprav je doživela tudi poraz 1:3. Zelo napete so bile tekme med Bolgarijo in Portugalsko, ki so se končale vedno z izidom 3:1, zdaj v korist prve in nato v korist druge ekipe. Odločilno srečanje pa se je zaključilo v uspehom Bolgarije (1:0).

Iz vsega tega vidimo, da je več dobrih enajstotric, kot na primer Anglija in Češka, takoj izpadlo iz nadaljnega tekmovanja.

Tudi osmine finala so bile zanimive. Španija je odpravila Sev. Irsko (1:0 in 0:0), Irska pa povsem nepričakovano Avstrijo (3:2 in 0:0). Prav tako nepričakovano je tudi klonila Nizozemska v tekmi proti Luksemburški (1:2 in 1:1). Danska je najprej doživela poraz proti Albaniji (0:1), toda njena naslednja visoka zmaga (4:0) je omogočila, da se je uvrstila v osmino finala. Zelo bojovita je bila tekma med Jugoslavijo in Švedsko. Prva tekma se je končala nerešeno (0:0), toda na Švedskem so

Jugoslovani klonili z izidom 2:3 in tako so izpadli. Francozi, ki so izgubili prvo srečanje z Bolgarijo (0:1), so se za poraz maščevali v Parizu ter odnesli zmago (3:1), ki jim je omogočila uvrstitev v četrtino finala. Zelo pričakovan je bil dvoboj med Madžarsko in Nemčijo, ki se je končala z zmago Madžarov (2:1 in 3:3).

Prišli smo tako do nedeljskega srečanja med Sovjetsko zvezo in Italijo, ki je določila, da je prav Sovjetska ekipa najboljša od vseh ostalih.

V četrtini finala bodo tako nastopile naslednje ekipe: Sovjetska zveza, Švedska, Španija, Francija, Madžarska, Danska, Irska in Luksemburška. Po vsej verjetnosti bodo v polfinale prišle naslednje ekipe: Sovjetska zveza, Madžarska, Španija in Danska. Strokovnjaki predvidevajo, da bodo nogometaši Sovjetske zveze končno drugič osvojili pokal Evrope.

Sovjetska zveza je v Moskvi nastopila z naslednjo postavo: Urushadze; Dubinsky, Sesternev; Krutikov, Voronin, Korolnikov; Metreveli, Cislenco, Ponedelnik, Ivanov in Husainov; v Rimu pa so igrali: Jašin; Mudrik, Sesternev; Krutikov, Voronin, Sustikov; Cislenco, Ivanov, Gusarov, Korolnikov in Husainov. Italijani so nastopili v naslednji postavi (v oklepaju so igralci, ki so nastopili v Moskvi): Sarti (Negri); Burgnich (Maldini), Facchetti; Guarneri, Salvatore, Trapattoni; Domenghini (Bulgarelli), Bulgarelli (Corso), Mazzola (Sormani), Rivera in Menichelli (Pascutti). d. t.

Ob 60-letnici slovenskih srednjih šol v Gorici

(Nadaljevanje s 5. strani)

solstvu. Na seji deželnega zbora dne 1. oktobra 1868 je vložil poslanec dr. Tonkli interpelacijo, naj se ustanovijo na nižji gimnaziji čisto slovenske in čisto italijanske vzporednice. Višji razredi ostanejo še skupni z nemškimi učnim jezikom. Po vseh narodnih taborih so sprejemali zborovavci iste zahteve. Poslanec dr. Lavrič je leta 1870 naredil še en korak naprej. V deželnem zboru je predlagal, naj bi se vsi predmeti na srednjih šolah predavali v materinščini. Z vladne mize je za nas padla zopet samo drobtinica. Vlada je z odlokom z dne 26. oktobra 1873 odprla slovensko in italijansko pripravnico za srednje šole. V tem položaju je bila goriška slovenska gimnazija do konca slogaštva in dokler ni Taaffejeva vlada obljubila nekaj pravic v šolah, če ji slovenski poslanci v dunajski zbornici priskočijo na pomoč. Ostalo je pa zopet samo pri obljubah. Leta 1882 so vse slovenske občine poslale na državni zbor posebno peticijo, naj se uvede materinščina kot učni jezik v slovenske srednje šole. Zahtevo sta v parlamentu ognjevitno branila poslanca dr. Gregorčič in dr. Tonkli. Uspeha pa ni bilo še nobenega.

(Dalje)

ŽENA IN DOM

PREBAVA IN NASA KOZA

Ze dolgo je znano, da se dogajanja v notranjosti našega telesa kažejo tudi na naši zunanosti. Najočitnejše in tudi najboljčutljivejšo ogledalo teh notranjih dogajanj pa je naš obraz.

Ni važno samo, kaj jemo, važno je tudi, kako jemo, da bomo potem zaužito hrano tudi prebavili. V ustih moramo hrano dobro premešati, da se pomeša s slino, ker tudi to pomaga dobri prebavi. Ne smemo uživati prevroče hrane, ker ta kvari predvsem naše zobe. Pogosto tudi opažamo, da dobe ljudje, ki so vajeni uživati samo vročo hrano,

v poznejših letih razširjene žilice in rdečkaste mozolje po nosu in licah.

Po pretežno mastni in začinjeni hrani, po uživanju pikantnih jedi in svinine, postane koža obraza zabuhla in svetla, zelo radi nastajajo na njej ogrci in pozneje gnojni mozolji. Mastno in izdatno hrano želodec tudi dalj časa prebavlja, ker potrebuje za predelavo več želodčnega soka kakor sicer.

Po zaprtju je koža uvela, vnetje želodca napravi naš obraz blede, vnetje žolča pa povzroča na našem obrazu rjavkaste ali bele madeže.

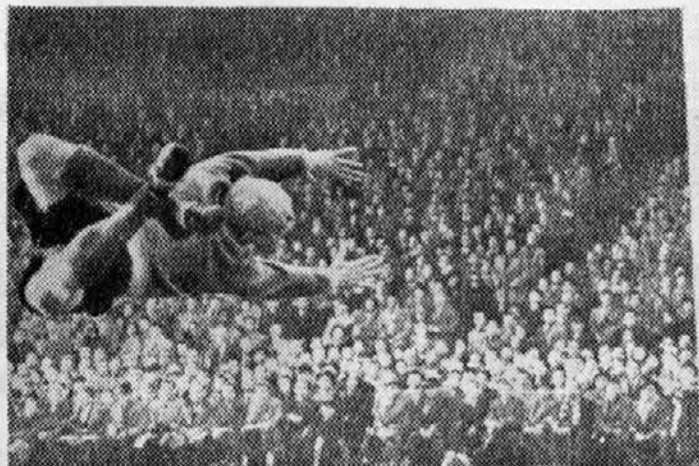
Naše telo potrebuje mnogo vitaminov, ki jih dobiva iz presne in sveže pripravljene hrane. Vitamina A in D sta v mleku in mlečnih izdelkih, mesu, ribah ter v nekaterih sočivjih. Vitamin C se nahaja predvsem v velikih količinah v pomarančah in limonah ter v paradižnikih, paprikah, krompirju in zelju. Vitamin B pa je v jajcih, orehih in kvasu. Pri pomanjkanju vitamina A in D v hrani se na obrazu pojavljajo lišaji in koža postane rdečkasto lisasta. Ob nosnicah koža pordeči, prav tako tudi roke. Lasišče nas prične srbeti, lasje pa nam pričnejo izpadati. Pomanjkanje vitamina C ima kot posledico temne lise po obrazu, ki pa takoj izginejo, kakor hitro menjamo hrano. Izpadanje in počasno rast las povzroča hrana, v kateri je premalo vitamina B.

Nezdrava in nepravilna je tudi preslana hrana. Našemu telesu je sicer potrebna kuhinjska sol, vendar v tako majhnih količinah, da zadostuje že tista sol, ki je v zelenjavi. Navadili smo se soliti hrano samo zaradi okusa. Cezmerno uživanje soli napravi lasišče preobčutljivo, povzroča izpadanje las in počasno rast.

Ljudem, ki uživajo hrano, sestavljeno pretežno iz korenja, špinacije, paradižnikov, masla in rumenjakov, porumeni koža obraza. Pri pravilni prehrani to kmalu izgine.

Jejmo torej počasi, hrano dobro prežvečimo in pazimo, da ni prevroča. Uživajmo čim več mešane hrane, ki je sveže pripravljena. Nikoli si ne obtežujmo želodca, tj. ne najejmo se nikoli do sita. Ne uživajmo preslane hrane. Vse mlečne jedi in jajca jejmo skoro brez soli. Skrbimo za redno odvajanje.

Tako bo naš obraz svež, dolgo pa si bomo ohranile čisto polt in mladostnost.

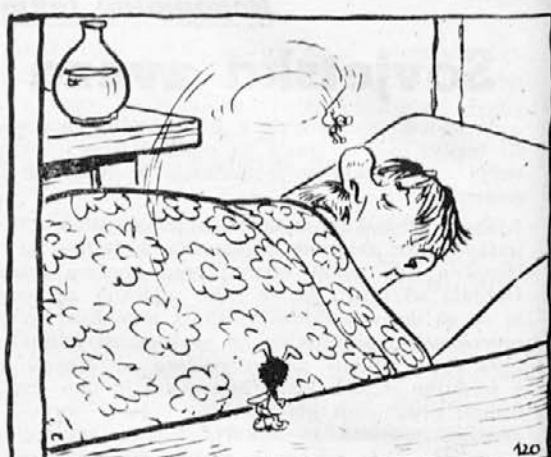

118. »To,« je začela razlagati Mrvica, zadovoljna, da lahko poučuje čebelo, »je nekakšno počivališče -- divan mu pravijo. Rože so le naslikane na zelenem pregrinjalu. Človek, ki živi v tej sobi, vsak popoldan leže nanj. Le dobro pogledajte, tudi zdaj spi.« Majo je stisnilo v grlu. Človek! Videla bo človeka! Toda naj je še tako napenjala oči, videla ga ni.

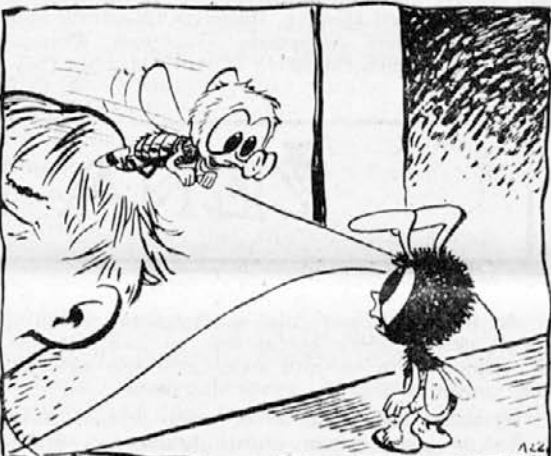
119. »No, le dobro pogledajte!« jo je vzpodbujala Mrvica, »res pa tukaj z okna ne boste veliko videli. Tu razločite lahko samo njegov nos pod kuštravimi sivimi lasmi.« — »Kaj je to res nos?« je nevrno vprašala Maja. »Ojoj, zakaj pa je tako rdeč?« — »Tale človek goji barvo svojega nosu s posebno tekočino iz tiste steklenice na mizi. Zelo jo ceni!«

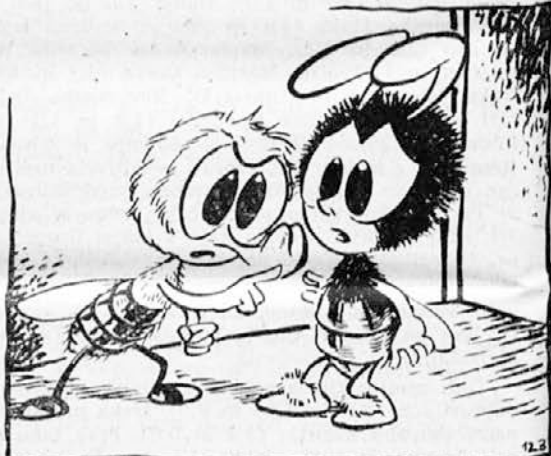
120. »Vidite, tale čas, ko človek izpije tekočino in leže na divan, je najbolj primeren za mojo zabavo. Rečem vam, to je nekaj imenitnega! Le dobro pogledajte, pokazala vam bom!« Mrvica se je dvignila v zrak in zletela naravnost proti divanu. Tam je nekaj časa brenče krožila okrog človekove glave, potem pa je sedla naravnost na nos in cepetala z nogami.

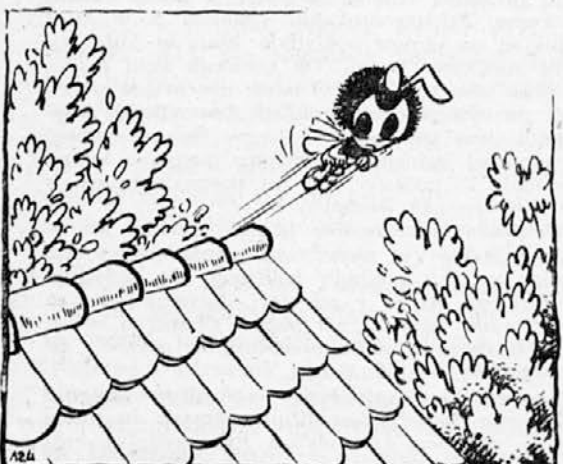
121. O taki nezaslišani predrznosti se Maji še sanjalo ni. Dobro je čutila, da je Mrvičino početje pobalinsko. Takole nagajati človeku! Saj ga mora motiti pri počitku! Mrvica je res zmotila človekov počitek. Nos je trzil, a Mrvica se še zmerila ni za to. Potem je k nosu segla človekova roka. Mrvica je predrzno zabrenčala in se umaknila.

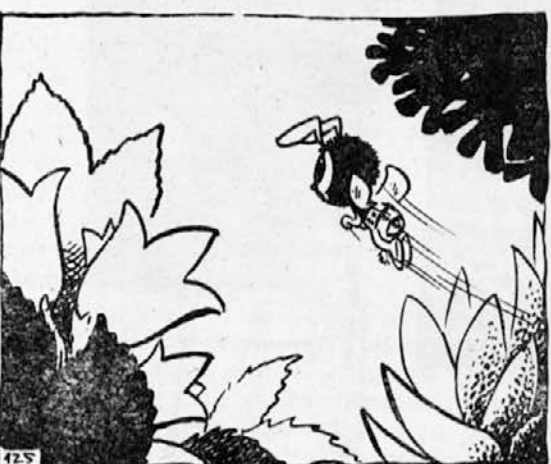
122. Priletela je k Maji na okno in se pobahala: »Ste videli? Ure in ure mu tako nagajam, dokler ne plane pokonci. Zares imenitna zabava!« — »Meni pa se zdi vaše početje zelo neumestno,« je hladno odgovorila Maja. »Kaj ne znate delati bolj pametnih reči?« — »Mar naj na njegovem nosu zgradim sat?« se je užaljeno odrezala Mrvica.

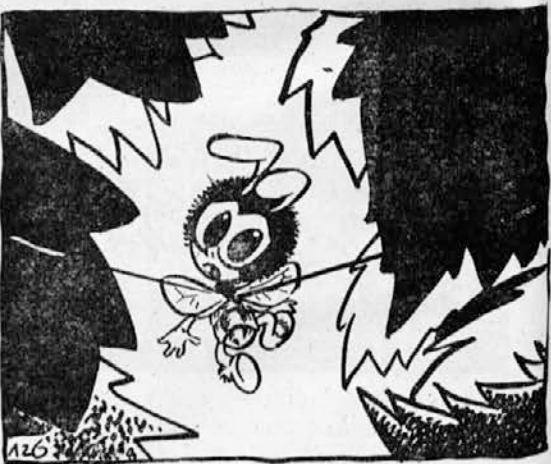
123. Z naslednjim vprašanjem pa je Mrvica spravi Majo v resnično zadrego: »Rada bi vedela, kaj vi delate pomembnega, da dajete nauke meni? Kot vem, bi bila vaša dolžnost zbirati med, namesto da se takole potepate po svetu!« Maja je zardela. »Tudi jaz bom nekega dne naredila kaj velikega in lepega! Sreče mi pravi tako!« je dejala in odletela.

124. Od Mrvice je Maja odšla s težkim srcem. Srečanje s človekom jo je razočaralo. »Prav mi je, kaj pa se družim z muhami in jih vprašujem po ljudeh! Saj me je Kasandra posvarila, da bom med žuželkami slišala laži in obrekovanja. Prepričana sem, da Mrvica nima prav, ko zaničuje človeka. Se naprej bom verjela modri Kasandri in njenim naukom!«

125. S takimi mislimi je Maja letela skozi sadovnjak. Sonce se je že nagibalo in svetlilo nežne jasmínove liste na koncu vrta. Rahli veter je nosil Maji nasproti njihov sladki vonj, ki je čebelico spomnil, da prihaja čas večerje. Zlete'a je proti jasmínovemu grmu skozi robidovje, kateremu so se pravkar osipali cvetovi in odkrivali zelene jagode.

126. Ko se je hotela Maja vzpeti, da bi prišla k jasmínovim cvetovom, ji je nekaj tujega leglo čez čelo in čez ramena. Obenem ji je uklenilo krila, da so bila kakor hrma. Maja se je silno prestrašila. Zazdela se ji je, da pada, da jo vleče v globino neka neznana sila, ki ji je vezala vse moči, jo uklenila v nevidne okove. Toda padla ni.